

LA REBOTIGA

Seguint la pista d'una cinta damunt la neu

Les seves novel·les protagonitzades pel detectiu Kurt Wallander l'han consagrat com un dels grans mestres del gènere negre. Amb aquesta nova novel·la d'intriga, sense la presència del cèlebre personatge, el suec Henning Mankell no ha baixat el llistó i alguns crítics fins i tot han qualificat l'obra com el seu millor *thriller*. Traduída al català per Ivette Miravittas, la història arrenca amb l'aniquilació de 19 persones en un poblet suec. Seguint la pista d'una cinta de seda vermella damunt la neu, la jutgessa Roslin inicia una investigació que la remuntarà al 1860 i la conduirà fins a l'actualitat per Suècia, la Xina, els EUA o l'Àfrica, traçant un desolador panorama d'exploració de l'ésser humà.

El xinès. Henning Mankell. Tusquets. 455 pàgines. 20 euros

Perseguit pel tauró

Un home es desperta un matí i no recorda ni com es diu. Ho troba a la cartera: Eric Sanderson. Fa tres anys la seva nòvia va morir en accident i des de llavors, l'Eric ha patit diverses crisis de memòria. En el procés de reconstruir la seva identitat es veu perseguit per un tauró conceptual, el Ludovician, que s'alimenta de la seva memòria. En una barreja de novel·la filosòfica, *thriller* psicològic i novel·la d'aventures, Steven Hall aconsegueix atrapar el lector amb una trama original i intel·ligent. Traducció al català de Xavier Pàmies.

La memòria del tauró. Steven Hall. La Campana. 536 pàgines. 22 euros

'Bucarest', el llibre i el documental

Al documental *Bucarest. La memòria perduda*, emès fa uns mesos per TV-3 i a les sales de cinema, el fill de Jordi Solé Tura, Albert Solé, repassava la lluita política del seu pare, avui malalt d'Alzheimer. Una història que es recull en aquest llibre, amb un to més íntim, ja que l'autor hi evoca amb més profunditat la seva infància. Un document per conèixer les interioritats del Partit Comunista, la lluita de Solé Tura contra el franquisme, la presó, l'arribada de la Democràcia i, amb ella, la Constitució, filla del polític i germana, per tant, d'Albert Solé. Amb el DVD del documental.

Bucarest. A. Solé. Ara Llibres. 157 pàgines. 18 euros

Un compendi de la mitologia clàssica

Michel de Montaigne no va trobar cap altre llibre que li produís un plaer "tan inextinguible" com les *Metamorfosis* d'Ovidi. Un clàssic que ara recupera Quaderns Crema amb traducció del llatí de Jordi Parramon. Considerada l'obra mestra de Publi Ovidi Nasó, és un llarg poema en hexàmetres que, a la manera hel·lenística, fa un compendi de tota la tradició mitològica grega i itàlica, amb la metamorfosi com a tema principal.

Les metamorfosis. Ovidi. Quaderns Crema. 429 pàgines. 9,50 euros

COLLS I PUNYS

Lectura de tardor

NARCÍS COMADIRA

Cada any, quan el calendari tombava el cap de Tots Sants, la senyora Carme C., una gironina educada abans de la guerra, elegant i cultivada, prenia *A la recherche du temps perdu* i s'hi cabussava fins que arribava el bon temps. És una lectura de tardor i d'hivern, em deia un dia. Jo, que era un adolescent tímid amb inclinacions literàries, diguem-ho així, i per això segurament ella em donava conversa, mai no vaig gosar preguntar-li fins on arribava cada any en la lectura d'aquell llibre oceànic i si, en el cas de no acabar la novel·la, la continuava la tardor següent o bé la tornava a començar. Però, per la manera com en parlava, segur que l'acabava cada any. Eren tardes molt llargues les d'aquelles tardors i aquells hiverns humits i foscos en una Girona somorta i sense gaire res per fer. Llançar-se en el mar de Proust i abandonar-s'hi a una lectura flotant, deixant-se portar per les associacions, les

Lletres

Una lliçó de vida i literatura

LLUÍS MUNTADA

En lloc segur

Wallace Stegner (traducció de Dolores Udina)

Libros del Asteroide
358 pàgines. 21,95 euros

Entre les múltiples funcions que pot tenir la literatura hi ha el destí ambivalent d'una evasió que a poc a poc es transforma en un retorn. No és infreqüent passar de l'ociositat lectora al fons de l'ànima humana. Totes les vies estètiques d'*En lloc segur*, l'alternança meticulosa entre el·lipsis que invoquen el buit de l'existència i descripcions que precisen la plenitud dels riscos de la vida, conviden a interpellar-se al voltant de la capacitat demiúrgica de la literatura, capaç de reconstruir la naturalesa humana a partir de la lògica narrativa, capaç de presentar-nos una i altra vegada aquests íntims desconeguts: el jo i l'alteritat. *En lloc segur* va ser publicada el 1987, quan Wallace Stegner (Iowa, 1903-1993) tenia vuitanta-quatre anys. A aquesta edat Stegner ja havia produït una obra polièdrica que, premiada i reconeguda, practicava els gèneres més diversos: assaig, biografia, ficció, estudis històrics... Per aquesta època Stegner també havia culminat la seva tasca universitària com a professor de literatura, havent consolidat un ambiciós programa d'escriptura creativa que el va convertir en un referent per a múltiples generacions d'escriptors. *En lloc segur* és l'obra d'un escriptor amb una gran saviesa vital i amb una enorme autoconsciència literària que en tot moment li fa saber que la naturalesa imita l'art i que, per tant, els avatars de la vida humana poden fonamentar-se en un mode literari de concebre la realitat.

La novel·la narra l'amistat entre dues parelles que es coneixen durant l'època de la Gran Depressió. No estem davant de la transgressió sentimental de *Les afinitats electives* de Goethe, sinó enfront dels matisos minimalistes que constitueixen les relacions humanes. Larry Morgan i Sally Morgan, una parella amb escassos recursos econòmics, es trasllada a la Universitat de Wisconsin, on ell ha estat contractat per impartir classes de literatura du-

L'escriptor Wallace Stegner. / AP

rant un curs. En aquest entorn coneixen Sidney Lang i Charity Lang, un matrimoni socialment ben posicionat. Larry i Sidney són col·legues del mateix departament universitari. De seguida, entre ells quatre, esclata un poderós procés d'empatia. En una exhibició de vitalisme i reflexió serena la novel·la modula les atzagaiades del destí, els fulgors i misèries de la vida acadèmica, la resistència creativa dels dos professors i literats, les solidaritats, l'estima, les pors, els contrapesos subtils que s'estableixen entre els quatre protagonistes, tan equilibradament diferents l'un de l'altre. Tant en l'estil com en el contingut de l'obra ressonen amb força alguns dels grans mestres i temes de la narrativa nord-americana del segle XX: les disseccions socials de Steinbeck, encarnades per uns personatges arquetípics; els compassos narratius entre passat i present en Faulkner; o la plasticitat narrativa i penetració psicològica de Be-llow.

En lloc segur s'inicia amb un *flashback* narrat en primera persona per Larry. Es tracta d'un laboriós procés de reminis-

cència que es remunta a trenta-quatre anys enrere, just quan les dues parelles es van conèixer. L'evocació comença l'agost del 1972, des de la vella casa d'estiu que els Lang tenen a Vermont, quan a Charity —malalta terminal— li queden dues setmanes de vida. Per tant en aquesta novel·la s'opta per un objecte narratiu ja consumat.

Stegner elimina el suspens i permet que el lector, ja des del començament, conegui tots els desllorigadors de la història. Aquest temps segellat multiplica l'efecte dels detalls, la importància dels caràcters menors, la descripció minuciosa dels meandres de la condició humana. El resultat és un domini majestuós de la paraula, erigida en principi organitzador de la realitat. Les observacions intel·ligents, les excepcionals incrustacions de literatura en la literatura, els diàlegs, l'acció subjugada al ritme d'un pensament assaonat, fan que aquest llibre, traduït per primera vegada al català i al castellà, sigui un gran tractat de les relacions humanes, una impagable lliçó de vida i literatura, una obra mestra.

imatges, les olors. Lliurar-se a aquelles aigües espesses i alhora transparents i retornar a regions de països ja visitats, als paradisos o els inferns subjacents en els fons marins d'aquella sintaxi ondulant, degué vertebrar moltes tardors i molts hiverns d'aquella dama republicana.

Sí, Proust vol temps. Temps per perdre, i per retrobar-lo, és clar, en la seva lectura. I per encantar-se en un personatge que va saber viure per escriure i, després, escriure en comptes de viure. La darrera de les grans novel·les clàssi-

ques i alhora una esclatxa genial per on s'han pogut esmunyir dins del sistema els nous gèneres de les falses memòries o les autobiografies fictícies.

Hi ha qui troba Proust, la persona, detestable. A mi sempre m'ha fet gràcia. I em sembla que cal conèixer les seves manies per entendre millor la seva literatura. Com ara les que fan referència al seu esmorzar. Llegeixo, en un article dedicat a la vida quotidiana de l'escriptor, que per esmorzar prenia dues tasses de cafè ben carregat, acompanyades de dos croissants. L'esmorzar li havien de dur en una safata d'argent. El cafè en una petita cafetera també de plata, amb les seves inicials. La tassa era de porcellana blanca, amb un filet daurat, d'un joc familiar. Els croissants, servits en un platet, els hi havien de dur primer l'un i després l'altre. El cafè havia de ser d'un tipus determinat, torrat en una botiga de la rue Lévis. La llet, d'una *crémèrie* del barri, fresca del dia, mai rebullida. Els croissants els anaven a buscar a una determinada pastisseria de la rue de la Pépinière. Tot això, no solament obeïa al gust palatal de Proust, sinó també al sentimental. Aquests proveïdors havien estat sempre els de la seva mare. Hem de pensar que Proust vivia de nits i que aquest esmorzar tenia lloc cap allà a les quatre de la tarda. Quan trucava, Céleste, la seva serventa, entrava amb la safata de plata. Quan tornava a trucar, és que volia el segon croissant, que mantenien tebi a la cuina. Eren altres èpoques, és clar. I hi havia temps per escriure i temps per llegir.